

Eğitime Giriş

Editörler:

Servet HALİ

Esra TÖRE

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ - Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

EĞİTİME GİRİŞ

ISBN 978-605-241-485-9
DOI 10.14527/9786052414859

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Aralık 2018, Ankara

Yayın-Proje: I. Tual Şekercigil
Dizgi-Grafik Tasarım: Gönül Aslan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından eğitim fakültelerinde uzun yıllardır okutulmakta olan *Eğitim Bilimine Giriş* dersi, 2018 yılında yapılan yeni bir düzenleme ile *Eğitime Giriş* olarak değiştirilmiştir. YÖK bu düzenleme ile *Eğitime Giriş* dersinin içeriğini eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar; eğitimin amaçları ve işlevleri; eğitimin diğer alanlarla ve bilimlerle ilişkisi; eğitimin hukuki, sosyal, kültürel, tarihi, politik, ekonomik, felsefi ve psikolojik temelleri; eğitim bilimlerinde yöntem; bir eğitim ve öğrenme ortamı olarak okul ve sınıf; öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede güncel gelişmeler; yirmi birinci yüzyılda eğitimle ilgili yönelimler olarak belirlemiştir. 2018 yılı ders içeriği düzenlemesine uygun olarak hazırlanmış bu kitapta YÖK'ün belirlediği içeriğe ek olarak, eğitimin teknolojik temelleri ile Türk eğitim sistemine de yer verilmiştir.

Eğitime Giriş dersi adından da anlaşıldığı üzere, eğitimin temel yapısını öğretmen adaylarına anlatmayı, öğretmen adaylarının mesleğe ilk adımlarını atarken desteklemeyi amaçlamaktadır. Kitapta bölümlerin girişinde öğrenme hedefleri ve bölüm içeriğine verilmiş; bölümler çok fazla ayrıntıya girilmeden kaleme alınmıştır. Konuların daha açık ve anlaşılır olması amacıyla kullanılan dile dikkat edilmiş, teorik bilgilerin görseller ve eğitim sürecinde kullanılan örnekler ile desteklenmesine özen gösterilmiştir.

Bu kitabın elinize ulaşması, titizlikle sürdürülen bir ekip çalışmasının ürünüdür. Bölüm yazarlarımız alanlarında uzman, eğitimde teori ile pratiği bir araya getirme becerisine sahip, donanımlı akademisyenlerdir. Yazarlarımız bu kitabı öğretmenlik mesleği ile tanışacak olan öğretmen adayları başta olmak üzere, eğitimi kendine dert edinmiş, “iyi insan iyi vatandaş” yetiştirme sevdalısı eğitimciler için kaleme almıştır. Bölüm sonlarında yer alan kaynakçalar, kendilerini öğrenmeye adanmış eğitimcilerimiz için referans kaynağı olacaktır.

Kitabın düzenlenmesinde ve yayınlanmasında bizleri destekleyen Servet Sarıkaya başta olmak üzere tüm PEGEM ailesine teşekkür eder, kitabın öğretmen adaylarına, tüm okuyuculara ve akademisyenlere faydalı olmasını temenni ederiz.

Servet HALİ

Esra TÖRE

11.10.2018

Bölümler ve Yazarları

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ - Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

1. Bölüm: Eğitimde Temel Kavramlar, Eğitimin Amaçları ve İşlevi

Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

2. Bölüm: Bir Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf

Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

3. Bölüm: Eğitimin Tarihi Temelleri

Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

4. Bölüm: Eğitimin Sosyal Temelleri

Doç. Dr. Bülent AKSOY

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

Dr. Öğrencisi Sadettin ERBAŞ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

5. Bölüm: Eğitimin Politik Temelleri

Dr. Öğr. Üyesi Emine DAĞLI

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

6. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri

Dr. Öğr. Üyesi Okan SARIGÖZ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

7. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri

Dr. Ferah GÜÇLÜ YILMAZ

Milli Eğitim Bakanlığı

8. Bölüm: Eğitimin Teknolojik Temelleri

Prof. Dr. Özge Hacıfazlıoğlu

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Arş. Gör. Dr. Elif POLAT

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

9. Bölüm: Meslek Olarak Öğretmenlik, Öğretmen Yetiştirme Programları ve Modelleri

Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Mehmet KATRANCI

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

10. Bölüm: Eğitim Bilimlerinde Yöntem

Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

11. Bölüm: Eğitim, Sistem ve Türk Eğitim Sistemi

Dr. Fatma KALKAN

MEB Şehit Öğretmen M. Ali Durak Ortaokulu

12. Bölüm: 21. Yüzyılda Eğitimle İlgili Yönelimler

Dr. Öğr. Üyesi Esra TÖRE

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarlar	v

1. BÖLÜM

EĞİTİMDE TEMEL KAVRAMLAR, EĞİTİMİN AMAÇLARI VE İŞLEVI

Giriş.....	1
Eğitim.....	2
Eğitimde Temel Kavramlar	3
Eğitimin Amaçları	8
Eğitimin İşlevi.....	10
Açık İşlevleri	10
Örtük (Gizli) İşlevleri	13
Kaynakça.....	15

2. BÖLÜM

BİR ÖĞRENME ORTAMI OLARAK OKUL VE SINIF

Giriş.....	18
Öğrenme.....	18
Öğretim.....	20
Öğrenme ve Öğretim İlişkisi.....	21
Öğrenme Ortamları	22
Okulda Öğrenme.....	23
6. Sınıf Tasarımı.....	25
Öğrenme Ortamları ve Başarı.....	26
Kaynakça.....	28

3. BÖLÜM

EĞİTİMİN TARİHİ TEMELLERİ

Giriş.....	31
Avrupa'da Eğitim.....	33
Antik Çağ'da Eğitim	33
Orta Çağ'da Eğitim	34
Orta Çağ'da Türkler'de Eğitim İle İlgili Görüşler	36

Yeni Çağda Eğitim (1453 - 1789).....	38
Yakın Çağda Eğitim (1789-).....	40
Dönemin Eğitim Düşünürleri ve Önemli Şahsiyetleri	43
Kaynakça	47

4. BÖLÜM

EĞİTİMİN SOSYAL TEMELLERİ

Giriş.....	50
Sosyoloji ve Eğitim İlişkisi.....	51
Aile ve Eğitim.....	53
Din ve Eğitim	54
Ekonomi ve Eğitim.....	55
Politika ve Eğitim	55
Kültür ve Eğitim.....	56
Sosyal Denetim ve Eğitim	57
Sosyal Tabakalaşma ve Eğitim	58
Sosyal Hareketlilik ve Eğitim	59
Sosyal Değişme ve Eğitim	60
Sosyalleşme ve Eğitim.....	61
Kaynakça.....	63

5. BÖLÜM

EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

Politika	65
Eğitim Politikası.....	66
Demokrasi ve Eğitim.....	68
Eğitim Politikasının Yasal Dayanakları	69
Birleşmiş Milletler, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10.12.1984).....	69
Birleşmiş Milletler, Çocuk Hakları Bildirgesi (20.10.1959).....	69
Birleşmiş Milletler, Çocuk Hakları Sözleşmesi (20.11.1989)	69
1924 Anayasası	70
1982 Anayasası	70
222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası.....	71
1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası.....	71

Kalkınma Planlarında Eğitim Politikaları.....	71
Hükümet Programlarında Eğitim Politikaları.....	74
Milli Eğitim Şuraları	75
AB Eğitim Politikaları.....	75
Orta Vadeli Programlarda Eğitim Politikaları.....	76
Kaynakça.....	79

6. BÖLÜM

EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

Giriş.....	82
Felsefenin Anlamı, İçeriği ve Akımları.....	82
Felsefenin Anlamı	82
Felsefenin Konusu	85
Varlık Felsefesi	85
Bilgi Felsefesi.....	87
Değerler Felsefesi.....	89
Bilim-Felsefe İlişkisi	90
Eğitim-Felsefe İlişkisi.....	91
Felsefi Akımlar ve Eğitim	98
İdealizm ve Eğitim	98
Realizm ve Eğitim	101
Natüralizm ve Eğitim.....	103
Pragmatizm ve Eğitim	104
Varoluşçuluk ve Eğitim.....	107
Felsefede Eğitim Akımları.....	108
Daimicilik.....	108
Esasicilik	109
İlerlemecilik	111
Yeniden Kurmacılık	112
Kaynakça.....	114

7. BÖLÜM

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Eğitim Psikolojisi.....	118
Eğitim Psikolojisinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	122

Deneysel Yöntemler	122
A. Görüşme.....	122
B. Gözlem.....	122
C. Deney.....	123
D. Anket	123
E. Test.....	123
İlişkisel / Korelasyonel Yöntemler	123
İstatistiksel Yöntemler.....	124
Gelişim Psikolojisi	124
Gelişimle İlgili Temel Kavramlar	125
Gelişim İlkeleri	127
Gelişimi Etkileyen Etkenler	128
A) Kalıtım	128
B) Çevre.....	128
Gelişim Dönemleri	128
Doğum Sonrası Gelişim Dönemleri	129
Öğrenme Psikolojisi	136
Öğrenmeyle İlgili Temel Kavramlar	136
Öğrenme İlkeleri	137
Öğrenmeyi Etkileyen Etkenler	138
Öğrenme Kuramları ve Öğrenme Türleri	138
A. Davranışsal Kuramlar	138
Kaynakça.....	145

8. BÖLÜM

EĞİTİMİN TEKNOLOJİK TEMELLERİ

Eğitim Teknolojisinin Tanımı	148
Öğretim Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi.....	150
Öğretim Teknolojisinin Geleceği	152
Eğitime Teknoloji Entegrasyonu	153
Tanım	153
Neden Eğitime Teknoloji Entegrasyonu?.....	153
Teknoloji Entegrasyonunda Anahtar Bileşen Olarak Öğretmen ve Öğretmen Yeterlikleri.....	155
Kaynakça.....	165

9. BÖLÜM**MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK,
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARI VE MODELLERİ**

Giriş.....	170
Meslek Kavramı.....	170
Öğretmenlik Mesleğinin Özellikleri.....	171
Öğretmen Rollerini.....	173
Hizmet Öncesinde Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmen Yetiştirme Programları.....	176
Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı.....	179
Öğretmen Yeterlikleri.....	181
Türkiye'de Öğretmen Yeterlikleri Çalışmaları.....	187
Dünyada ve Türkiye'de Öğretmen Yetiştirmede Uygulanan Modeller.....	193
Kaynakça.....	203

10. BÖLÜM**EĞİTİM BİLİMLERİNDE YÖNTEM**

Giriş.....	208
Eğitim Araştırmasının Planlanması.....	209
Araştırmanın Amacının ve Sorularının Belirlenmesi.....	210
Eğitim Araştırmasında Yaygın Kullanılan Yöntemler.....	212
Nicel Araştırma Yöntemi.....	213
Nicel Araştırmada Veri Toplama.....	213
Nicel Veri Analizi.....	216
Nitel Araştırma Yöntemi.....	217
Nitel Araştırmada Veri Toplama.....	219
Görüşme.....	219
Gözlem.....	220
Doküman analizi.....	221
Örnek Olay (Durum) Çalışması.....	221
Eylem Araştırması.....	222
Nitel Veri Analizi.....	223
Betimsel Analiz.....	224
İçerik Analizi.....	224
Söylem Analizi.....	225
Sayısal Analiz.....	225
Farklı Araştırma Yöntem ve Tekniklerinin Birlikte Kullanılması.....	226

Araştırma Raporu Hazırlama	227
Araştırma Sonuçlarının Kullanılması	228
Tartışma ve Sonuç	229
Kaynakça.....	231

11. BÖLÜM

EĞİTİM, SİSTEM VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Eğitimin Tanımı.....	234
Eğitimin Amaç ve İşlevleri	236
Eğitimin Türleri	239
İnformal Eğitim	240
Formal Eğitim.....	240
Eğitimle İlişkili Kavramlar: Öğrenme, Öğretme ve Öğretim	242
Sistemin Tanımı.....	244
Sistem Olarak Eğitim	247
Sistemlerin Öğgütlenme ve Yönetim Biçimleri.....	251
Merkezden Yönetim.....	252
Yerinden Yönetim.....	253
Eğitimde Merkezden ve Yerinden Yönetim	254
Türk Eğitim Sistemi	256
Türk Eğitim Sisteminin Öğgütlenme Biçimi.....	257
Türk Eğitim Sisteminin İşleyişe Yön Veren Yasal Dayanakları	262
Türk Eğitim Sisteminin Temel Amaçları ve Dayanakları	264
Genel Amaçlar.....	265
Özel Amaçlar	265
Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri.....	265
Türk Eğitim Sisteminde Eğitim Kurumları	268
Kaynakça.....	273

12. BÖLÜM

21. YÜZYILDA EĞİTİMLE İLGİLİ YÖNELİMLER

Giriş.....	278
21. Yüzyılda Eğitimi Farklılaştıran Temel Kavramlar	278
Küreselleşme	279
Bilişim Teknolojileri	279

Bilgi Toplumu ve Yeni Ekonomi.....	280
Çok Kültürlülük.....	282
21. Yüzyıl Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar	283
Problem Tabanlı Öğrenme.....	284
Proje Tabanlı Öğrenme	286
Web Tabanlı Öğrenme (Uzaktan Eğitim)	289
Oyun Tabanlı Öğrenme.....	291
Senaryo Tabanlı Öğrenme	293
Hayat Boyu Öğrenme	294
Kaynakça.....	297
YAZARLAR HAKKINDA.....	301

1. BÖLÜM

EĞİTİMDE TEMEL KAVRAMLAR, EĞİTİMİN AMAÇLARI VE İŞLEVİ

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi çalışanlar, çalışmalarını tamamlayınca;

- Eğitimde temel kavramları söyleyebilecek,
- Eğitimin temel kavramlarını tanımlayabilecek,
- Eğitimin amaçlarını sıralayabilecek,
- Eğitimin amaçlarını açıklayabilecek,
- Eğitimin işlevini tanımlayabilecek,
- Eğitimin amaçları ve işlevi arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek,
- Eğitimin işlevlerini açıklayabilecektir.

İçindekiler

- ❖ Eğitim
- ❖ Eğitimde Temel Kavramlar
- ❖ Eğitimin Amaçları
- ❖ Eğitimin İşlevi

GİRİŞ

Sevginin, aşkın insanı Yunus Emre, “İlim ilim bilmektir ilim kendin bilmektir. Sen kendini bilmezsin ya nice okumaktır” eleştirisi ile okuyan insanları okumalarının esas amacının kendilerini bilmek, tanımak olduğunu çok güzel, veciz bir biçimde ifade etmiştir. Yunus Emre’nin okumak dediği kavram, bugün dilimize Latince kaynaklı (education) kelimesinin karşılığı olan eğitimi ifade etmektedir. Dilimizdeki eğitim kelimesinin İngilizcesi olan ”education” kelimesi köken olarak Latince olan “educare” ve “educere” kelimelerinden türemiştir (Bass & Good, 2004, s.162). Educare eğitmek, eritmek, şekillendirmek anlamına gelirken; educere ise

önden gitmek, liderlik etmek anlamı taşımaktadır. Her iki kelimeyi bünyesinde bulunduran education “eğitim” kelimesi, her ikisinin anlamının da tartışıldığı bir durumu ortaya çıkarmıştır. Kültürümüzde ise eğitim kelimesinin karşılığı terbiye kelimesidir. Arapça olan rabv kökünden gelen terbiye kelimesi “korumak, ıslah etmek, gözetmek, yükseltmek” anlamlarına karşılık gelmektedir. Eğitim için genel olarak bireylerin dışarıdan etkilerle değiştirilmesi/değişmesi tanımını yapabiliriz. Sonraki başlıklarda eğitimin daha ayrıntılı tanımları ve günümüzde kabul gören anlayışları sunulmuştur.

Eğitim

Eğitim bilimleri alanında ve eğitimi de konu edinen psikoloji gibi bilimlerde eğitimin tanımı ile ilgili çok farklı tanımlar yapılmaktadır. Fidan (2012, s.4). eğitimi insanların belirlenmiş hedefler doğrultusunda yetişmesini sağlayacak bir araç olarak tanımlanmıştır. Diğer bir tanımda ise eğitim “istendik davranış oluşturma ya da istendik davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanmıştır (Senemoğlu, 2009, s.86). Bu tanımlara göre bireyin hedeflere göre davranışlarında kasıtlı olarak yapılacak değişiklikler olarak bir değerlendirme doğru olacaktır. Kültürümüzde geçmişte eğitim kavramına karşılık gelen terbiye kelimesinin tanımı da ifade edilen tanımlara benzemektedir. Terbiye kavramını, Ragıb el İsfehani “bir şeyi en mükemmel derecesine ulaşına kadar adım adım inşa etmek” olarak tanımlarken, Beyzavi de “bir şeyi derece derece geliştirerek kemaline ulaştırmak” olarak tanımlamaktadır (Göksoy, 2010, s.515). Kültürümüzdeki tanımlar ve Batı kültüründe eğitim ile ilgili tanımlar dikkate alındığında daha kapsamlı bir tanım yapmamız mümkün olmaktadır. Eğitimin bireylerin çevreleriyle etkileşimde olan yaşantıları yoluyla istendik davranış değişikliğinin derece derece yapıldığı bir süreçtir şeklinde tanımlanması mümkündür. Eğitim ile birlikte kullanılan diğer iki kavramda öğretim ve öğrenmedir. Öğrenme, bireyde geçici değişimlere atfedilemeyecek, bireyin yaşantısı ile davranışta ortaya çıkan kalıcı değişimlerdir. Öğretim ise, öğrenme işinin gerçekleştirilme sürecidir. Kültürümüzde geçmişte öğretim kavramına karşılık gelen talim, bir bilgiyi ezberlemek, tekrar etmek ve uygulamak anlamlarında kullanılmıştır. Eğitime karşılık gelen terbiye kavramı, öğretim ve öğrenmeyi kapsadığı gibi, talim kavramını da içine almaktadır. Öğretim süreçlerin ve bireylerin öğrenmelerinin sağlanması eğitimin konusudur. Eğitim, öğretim ve öğrenme süreçlerinin bireye kazandırılmasını hedeflediği bilgi ve becerilerin birey tarafından kazanılmasını da içine almakla birlikte, kültürel davranışların, normların ve toplumun değerlerinin de öğrenilmesini hedefleyen bir süreçtir (Molu, 2015, s.208).